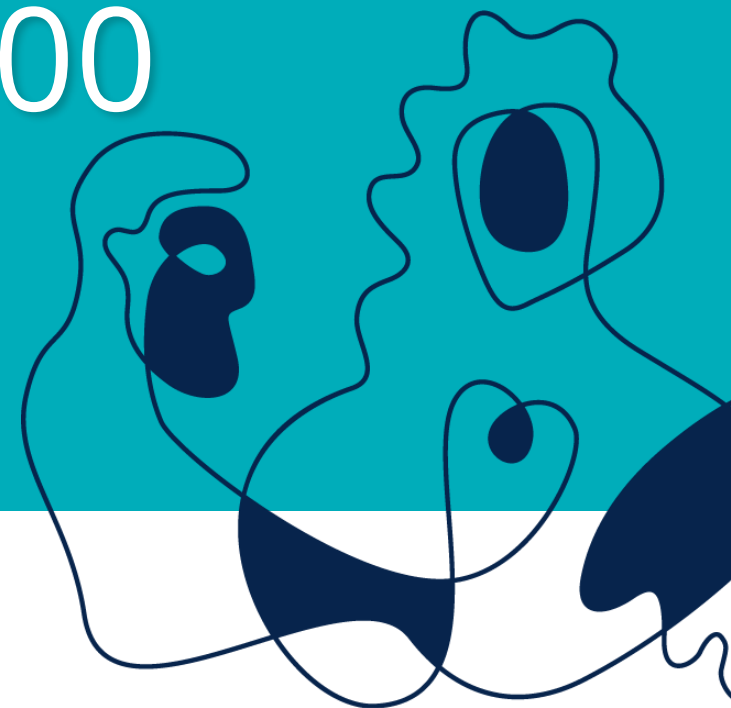

Velkommen!
Webinaret starter kl. 09.00

Statsforvalteren i Innlandet

05.05.2022

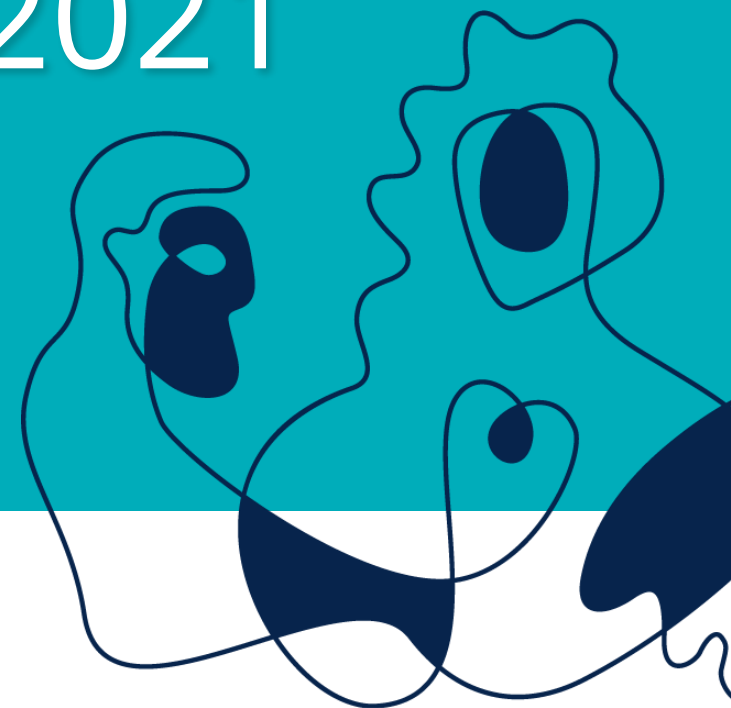
Webinar: Norsk rødliste for arter 2021

Victoria Marie Kristiansen

Seniorrådgiver, enhet for naturmangfold og verneområder

Statsforvalteren i Innlandet

05.05.2022

Dagens tema

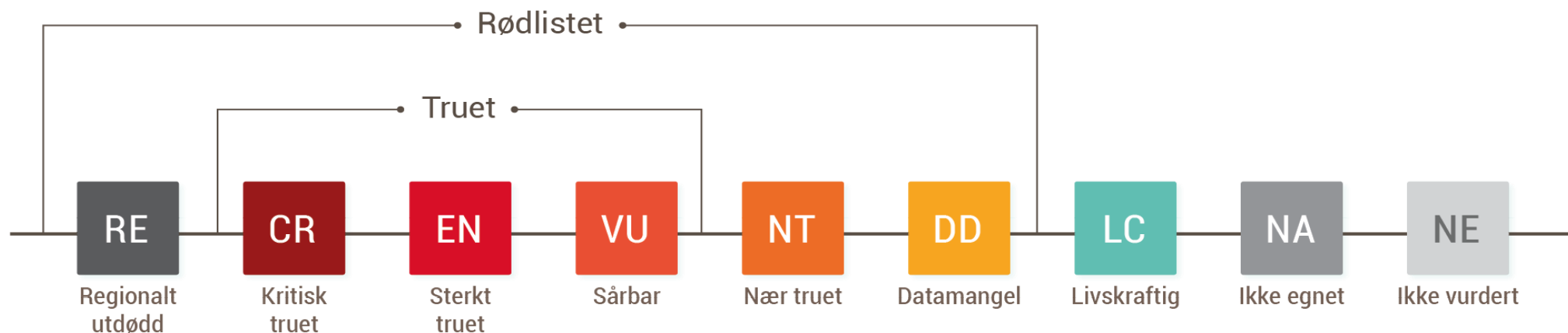
- Hva er rødlista?
- Hvem utarbeider rødlista?
- Endringer 2015 – 2021, årsaker til endringer og betydning av endringene
- Hva kjennetegner trua arter?
- Hvor finner vi de trua artene?
- Påvirkningsfaktorer
- Hvor finner jeg informasjon om rødlista og rødlistevurderingene?

Hva er rødlista?

- Oversikt over arter som er vurdert å ha en risiko for å dø ut i Norge
- Artene er gruppert og rangert i ulike kategorier.
- Hver kategori sier noe om hvor høy risiko artene har for å dø ut, hvis de rådende forhold vedvarer.
- Viktig del av en kunnskapsbasert forvaltning av naturmangfoldet i Norge.

Figur hentet fra: Artsdatabanken (2021). Antall arter på rødlista. Norsk rødliste for arter 2021. Nedlastet 02.05.2021

Hvem utarbeider rødlista?

- Artsdatabanken i samarbeid med en rekke fageksperter
- Ulike **ekspertkomiteer** utfører rødlistevurderingene og foreslår rødlistekategori (fastsatt metodikk/kriterier)
- Best mulig kunnskapsgrunnlag – **åpen innspillsrunde**
- Artskart og Artsobservasjoner viktig del av kunnskapsgrunnlaget i vurderingene
- Artsdatabanken fastsetter endelig rødlistekategori og sørger også for formidling/informasjon.

Eksempel: Elvesandjeger

EN

- Tilknyttet åpne sandområder langs større vassdrag - leveområder forflyttes over tid i takt med flodynamikk og meandering i vassdragene.
- Sju isolerte bestander i Norge, bl.a. langs Glomma, Gudbrandsdalslågen og Vågåvatnet.
- Ofte utsatt for motorferdsel, masseuttak, oppdemming/vannstandsregulering, gjengroing og menneskelig forstyrrelse ifbm. rekreasjon.
- **Vurdert av ekspertkomiteen for biller:** *Elvesandjeger er vurdert til kategori sterkt truet (EN), fordi arten er knyttet til et habitat som er kraftig fragmentert og har mange trusselfaktorer.*

Foto: Victoria Marie Kristiansen

Foto: Victoria Marie Kristiansen

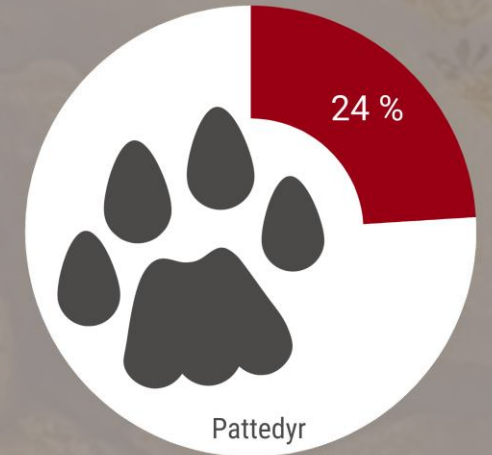
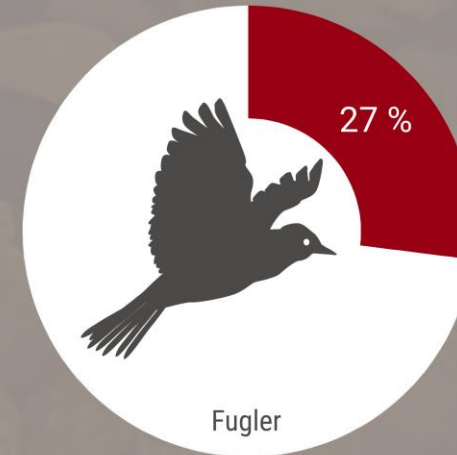
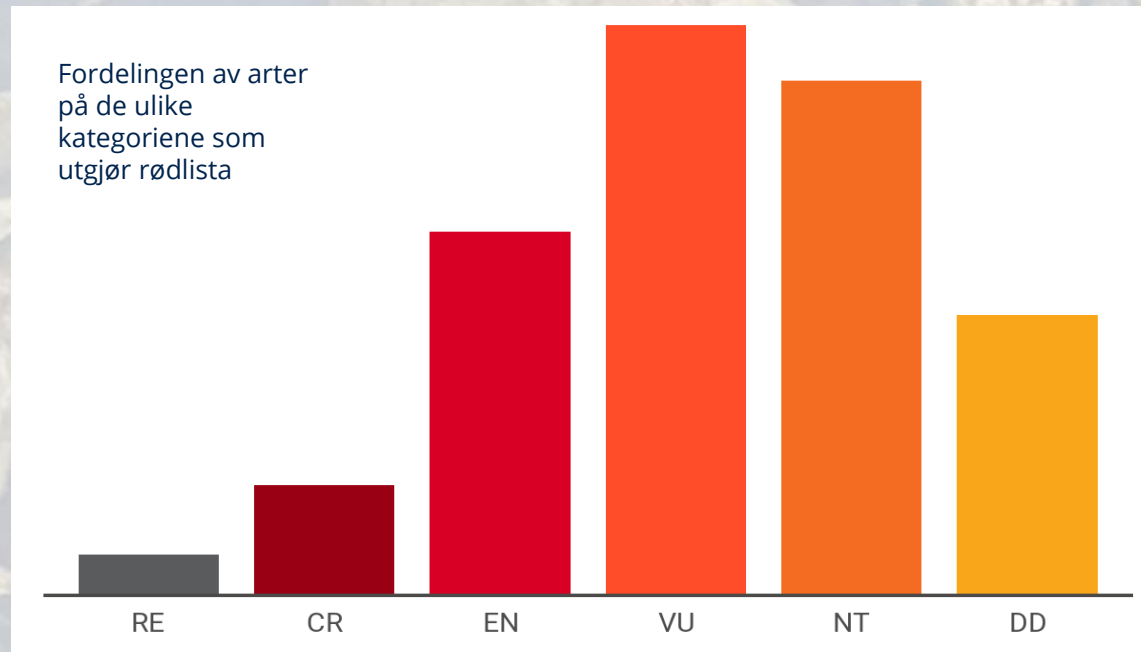
Foto: Victoria Marie Kristiansen

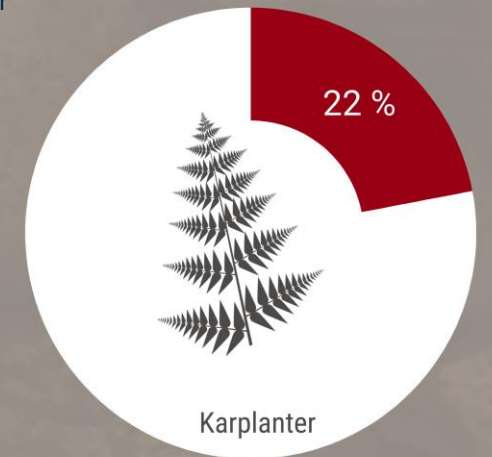
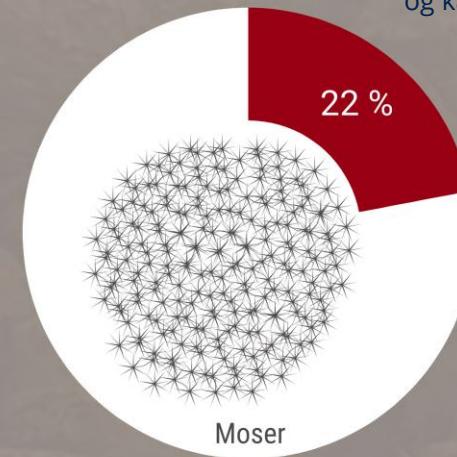
Rødlista for arter 2021

Antall vurderte arter: 23 405

- 2 752 arter er vurdert som *truet*
- 1 359 arter er vurdert som *nær truet*
- 18 448 arter er vurdert som *livskraftig*

Størst andel trua arter innenfor artsgruppene fugler, pattedyr, moser og karplanter

Sårbar

Sterkt
truet

Endringer 2015 - 2021

- 1839 arter er vurdert for første gang i 2021
- Totalt 1523 arter har endret kategori
  - 700 arter har fått høyere kategori
  - 513 arter har fått lavere kategori

- 309 arter kommet inn på rødlista

- 333 arter gått ut av rødlista

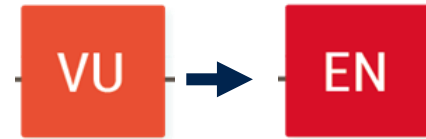

- Det er en **reell økning i antall truede arter**, selv om antallet rødlistearter har holdt seg stabilt.
- 5 regionalt utdødde arter er gjenfunnet

Eksempel: Solblom

- Arten er knytta til slåttemark, naturbeitemark og hagemarkskog, og opphørt hevd er den viktigste negative påvirkningsfaktoren.
- Har gått sterkt tilbake både på Østlandet, Sørlandet og Vestlandet.
- Finnes i dag enkelte forekomster i bl.a. Etnedal, Vestre Toten, Gran, Kongsvinger og Eidskog kommuner.
- Vurdert av ekspertkomiteen for karplanter: *Sårbar til sterkt truet som følge av endret kunnskap.*

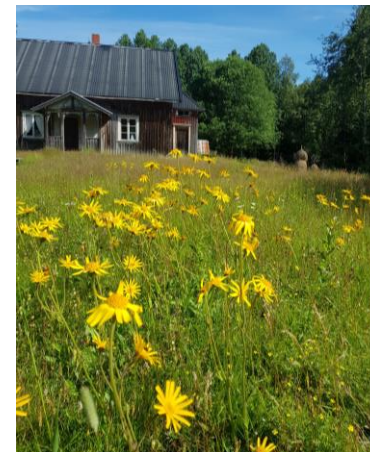
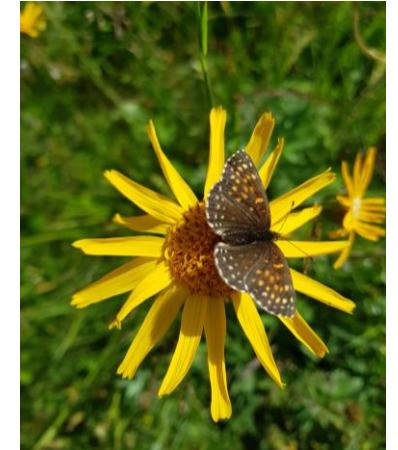
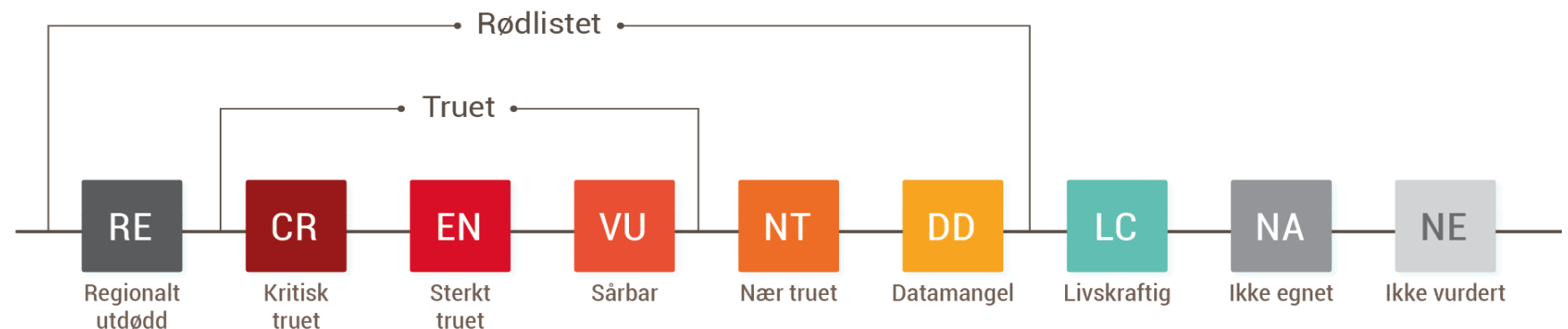

Foto: Victoria Marie Kristiansen

Årsaker til endring av kategori

- Endret (ny eller annen) kunnskap f.eks. om artens forekomst, utbredelse og biologi.
- Ny kunnskap om endringer i artens habitat.
- Ny tolkning av tidligere data, f.eks. artsbestemmelse av eldre funn.
- Reelle populasjonsendringer
- Endring i taksonomisk status, endret kriterier eller tilpasning til regler.
- Endring i vurderingsområde og vurderingsperiode

Eksempel: Villrein

- På rødlista for første gang i 2021
- **Ny kunnskap** om genetisk opphav, tiltak for å begrense eller utrydde spredning av skrantesjuka, samt forventninger om framtidig nedgang i populasjonen er blant faktorene som ligger til grunn for vurderingen.
- Sammensatt trusselbilde, men **bestandsnedgang og press på leveområder** er hovedårsakene til at den nå er rødlistet.
- Ved siden av mindre forekomster i det vestlige Russland, er Norge det eneste europeiske landet med opprinnelig vill fjellrein.
- Hele 6 av 10 nasjonale villreinområder i Norge har areal helt eller delvis i Innlandet, og disse 6 delområdene utgjør den nordlige europeiske villreinregionen.
- Den sørlige europeiske villreinregionen består av fire områder, der den dødelige og smittsomme skrantesjukan er påvist i to av områdene (Nordfjella og Hardangervidda).
- Innlandet forvalter en betydelig andel av det siste regionale villreinområdet i Europa uten smittsom skrantesjuka

Hva betyr endringene?

- Lavere kategori = lavere risiko for utdøing
- Men ikke nødvendigvis en bedring i populasjonsstatus

Eksempel: Lirype og fjellrype

- Vært i nedgang i populasjonen på lang sikt
- Stabilisering av populasjonen siden forrige rødliste – gått fra nær truet til livskraftig
- Store variasjoner i populasjonen fra år til år – kan havne på rødlista igjen ved neste revisjon

LC	2010
NT	2015
LC	2021

Hva kjennetegner trua arter?

1. Veldig liten populasjon (11 %)
2. Liten populasjon/lite areal og nedgang (81 %)
3. Stor populasjon i rask tilbakegang (5 %)

86 % av alle trua arter har vært eller er i tilbakegang innafor vurderingsperioden.

I tillegg har enkelte arter:

- Uheldig populasjonsstruktur
- Ekstreme fluktuasjoner
- Potensielle trusler som kan føre til tilbakegang

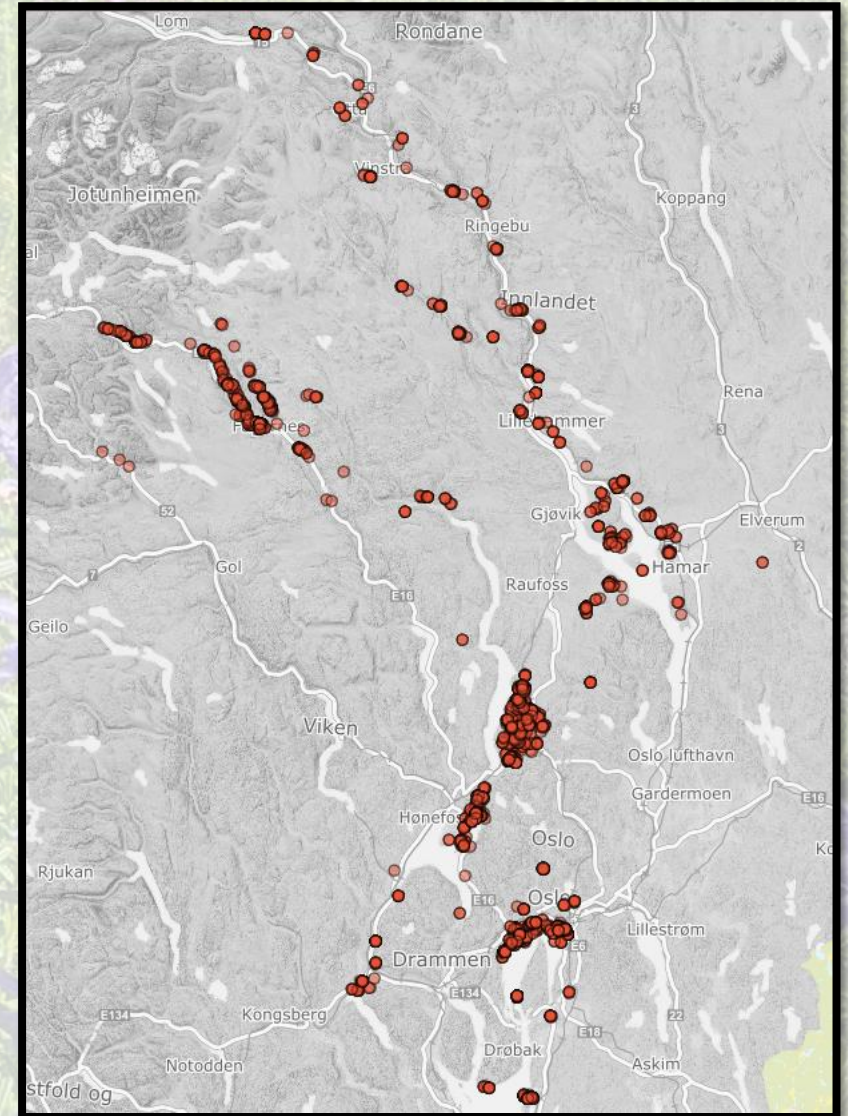

Eksempel: Dragehode

VU

- Ansvarsart for Norge (>25 % av europeisk bestand)
- Prioritert art etter naturmangfoldloven (egen forskrift)
- Arten er knyttet til lysåpne, kalkrike tørrbakker og berg, vegskråninger, kantsoner mellom kulturmark og skog o.l.
- Ofte avhengig av aktiv skjøtsel for å hindre gjengroing, men også utsatt for inngrep, f.eks. vegbygging.
- Bedre vilkår for mange lokaliteter som følge av tiltak gjennom handlingsplanen, men fortsatt vurdert å være i tilbakegang.
- Innlandet har et viktig forvaltningsansvar – flere kjerneregioner
- **Vurdert av ekspertkomiteen for karplanter: *Dragehode* vurderes som sårbar (VU) pga. tilbakegang i populasjon, estimert til 20-40 % i foregående vurderingsperiode (1975-2020), og med pågående reduksjon i forekomstareal og habitatkvalitet. Arten er knyttet til trua naturtyper.**

Eksempel: Dvergmarinøkkel

EN

- Kjent ca. 20 små populasjoner i Norge
- I Innlandet er arten kjent fra Dovre, Sel, Vågå og Vang, men få gjenfunn de senere årene.
- Varierer sterkt i forekomst fra år til år – vanskelig å kartlegge.
- Opphørt beite/reduert beitetrykk en av de viktigste negative påvirkningsfaktorene → gjengroing og konkurranse med andre arter.
- **Vurdert av ekspertkomiteen for karplanter:** *Vurderes som sterkt truet (EN) pga. begrenset forekomstareal og kraftig fragmentert utbredelse, i kombinasjon med pågående nedgang i habitatkvalitet og areal, antall lokaliteter eller delpopulasjoner og antall reproduksjonsdyktige individer.*

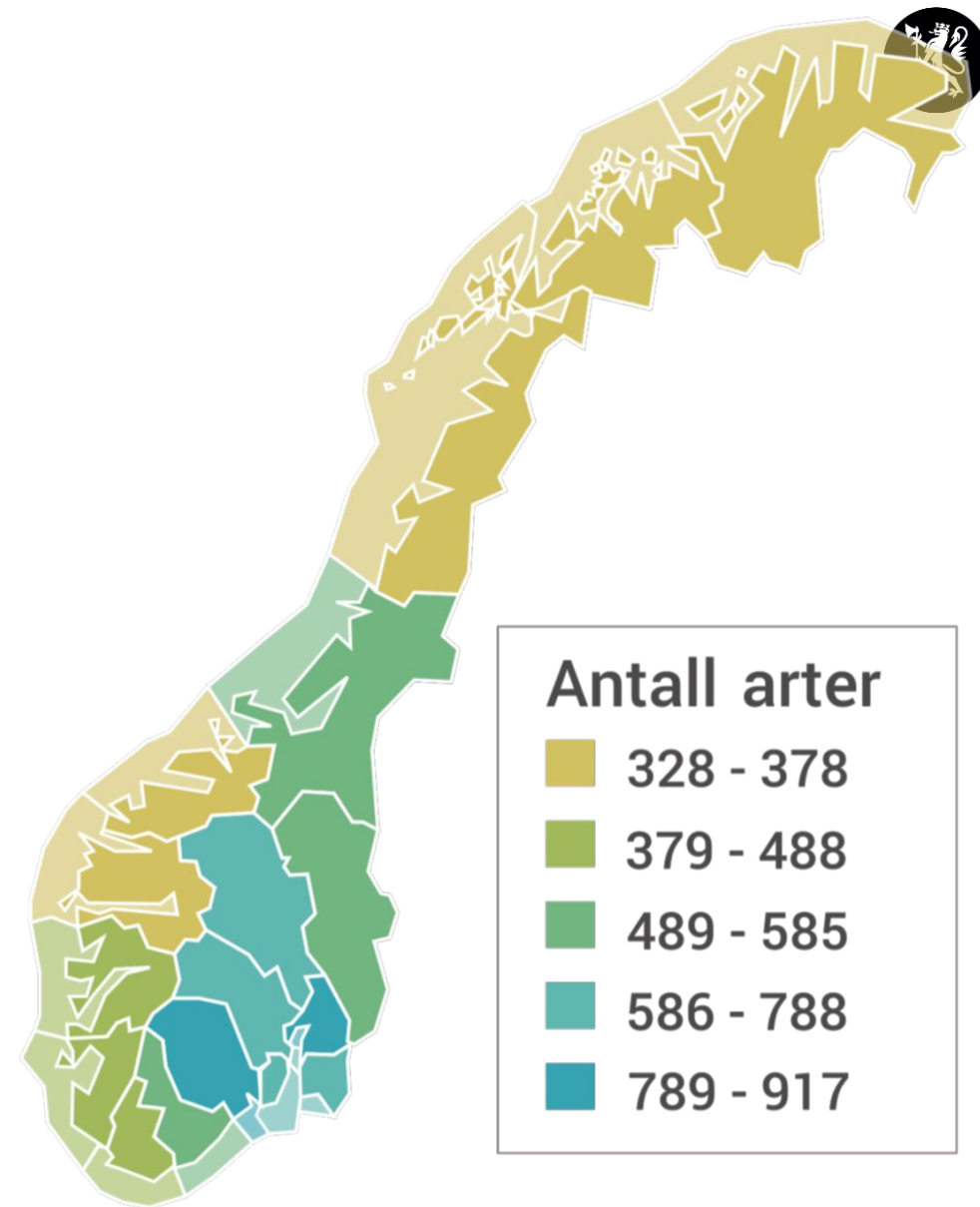
Hvor finner vi de trua artene?

Flest *trua arter* med *kjent* forekomst i Oslo og Akershus (917 arter) og i Telemark (867 arter)

- Stor variasjon i sjeldne livsmiljø
- Høyt mangfold av varmekjære arter
- Stort press på areal

Enkelte artsgrupper avviker fra hovedmønsteret:

- Flest trua lavarter i Oppland, bl.a. pga. steppelavselementet
- Også flere trua moser i Trøndelag og Oppland enn i de sørøstlige delene av landet.

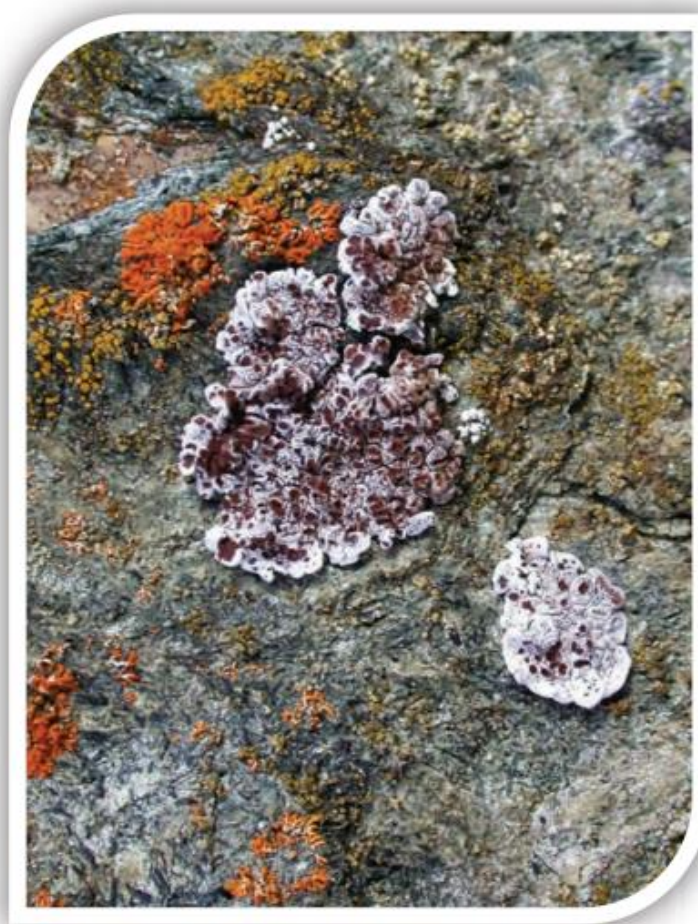

Figur hentet fra: Artsdatabanken (2021). Hvor finnes de truede artene? Norsk rødliste for arter 2021. Nedlastet 03.05.22

Eksempel: Kalksjold

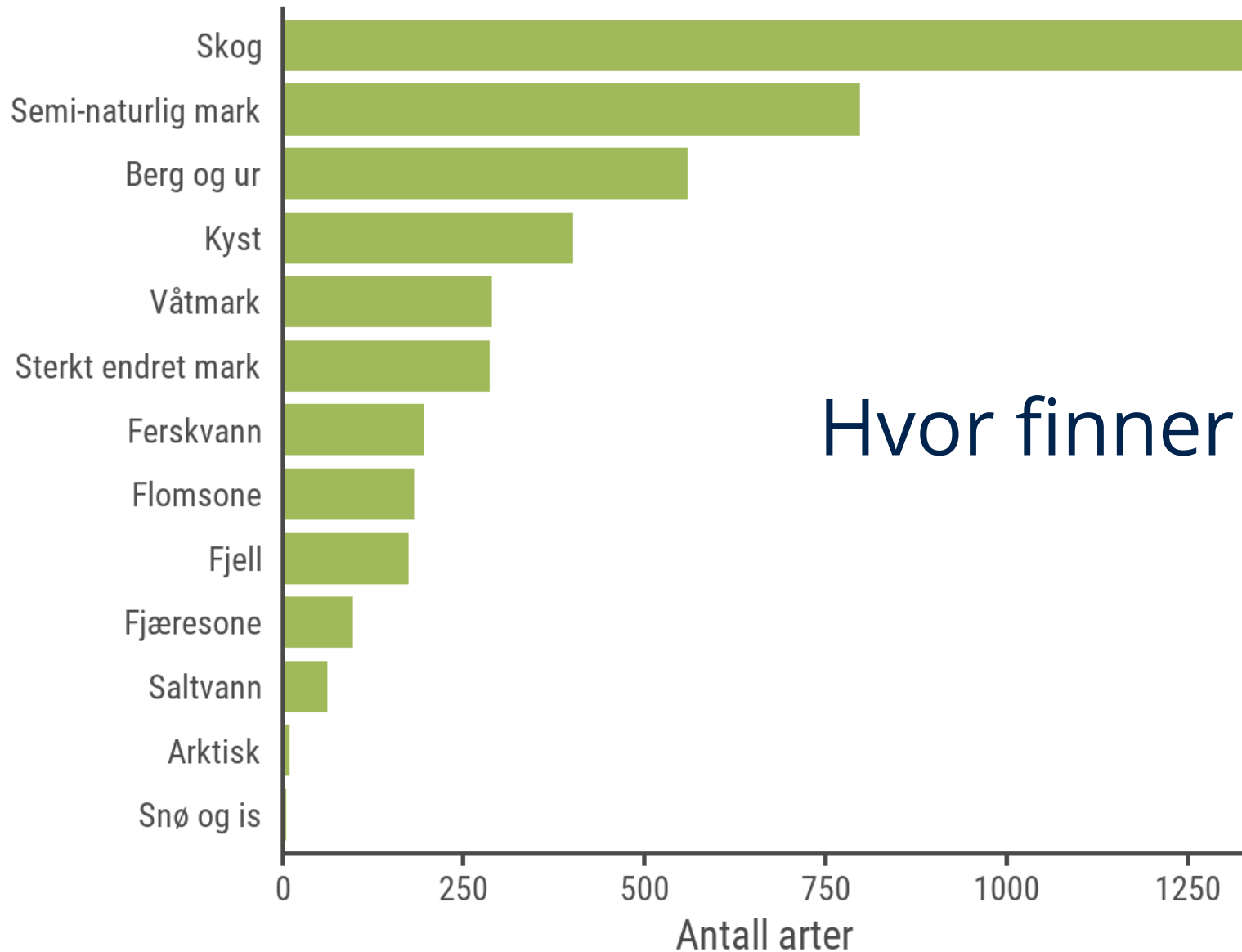
EN

- Tilhører steppelavslementet som finnes i kontinentale områder i Nord-Gudbrandsdalen (kalkrikt, nedbørsfattig)
- Kjerneområdet for arten ligger i kulturlandskapet i Nordherad i Vågå – en klar ansvarsart for Innlandet
- Gjengroing viktig negativ påvirkningsfaktor
- **Vurdert av ekspertkomiteen for laver:** *Sterkt truet, fordi en meget stor andel av hele den norske populasjonen finnes i ett område i et landskap som er sterkt preget av beite. Opphører beiteaktiviteten vil arten rask forsvinne pga. gjengroing. Er beiteaktiviteten feil vil dette kunne skade forekomstene (f.eks. tråkkskader)*

Foto: Bjørn Harald Larsen

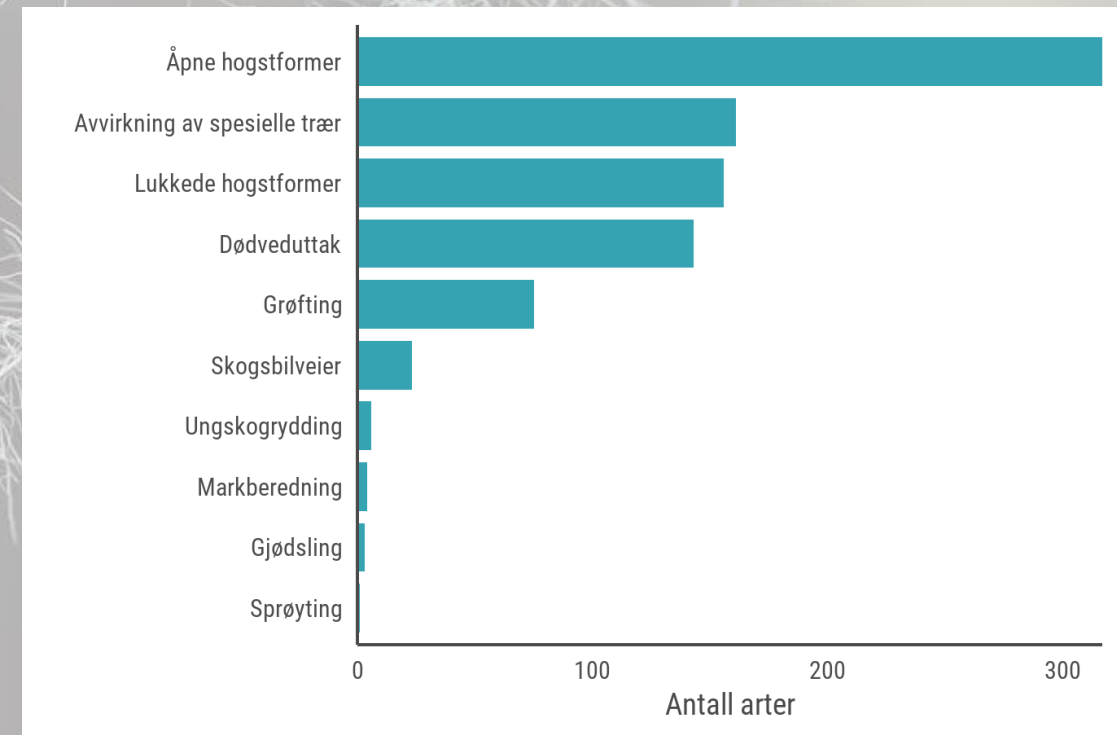
Hvor finner vi de trua artene?

Status for trua arter i skog

- 48 % av de truete artene lever i skog
- Flest trua arter innenfor gruppene sopper, biller, lav og tovinger
- Stor variasjon i struktur og livsmiljøer → stort artsmangfold og mange spesialiserte arter
- Antall truete og nær truete arter i skog har økt, mens andelen trua arter som lever i skog er uendret.
- Gammelskog og naturskog viktige leveområder for mange trua arter
- Mange av de trua artene i skogen lever enten på eller i dødved
- Fortsatt behov for økt kunnskap om truete arter i skog

Antall truete arter som er angitt å bli negativt påvirket av ulike tiltak og driftsformer i skogbruket

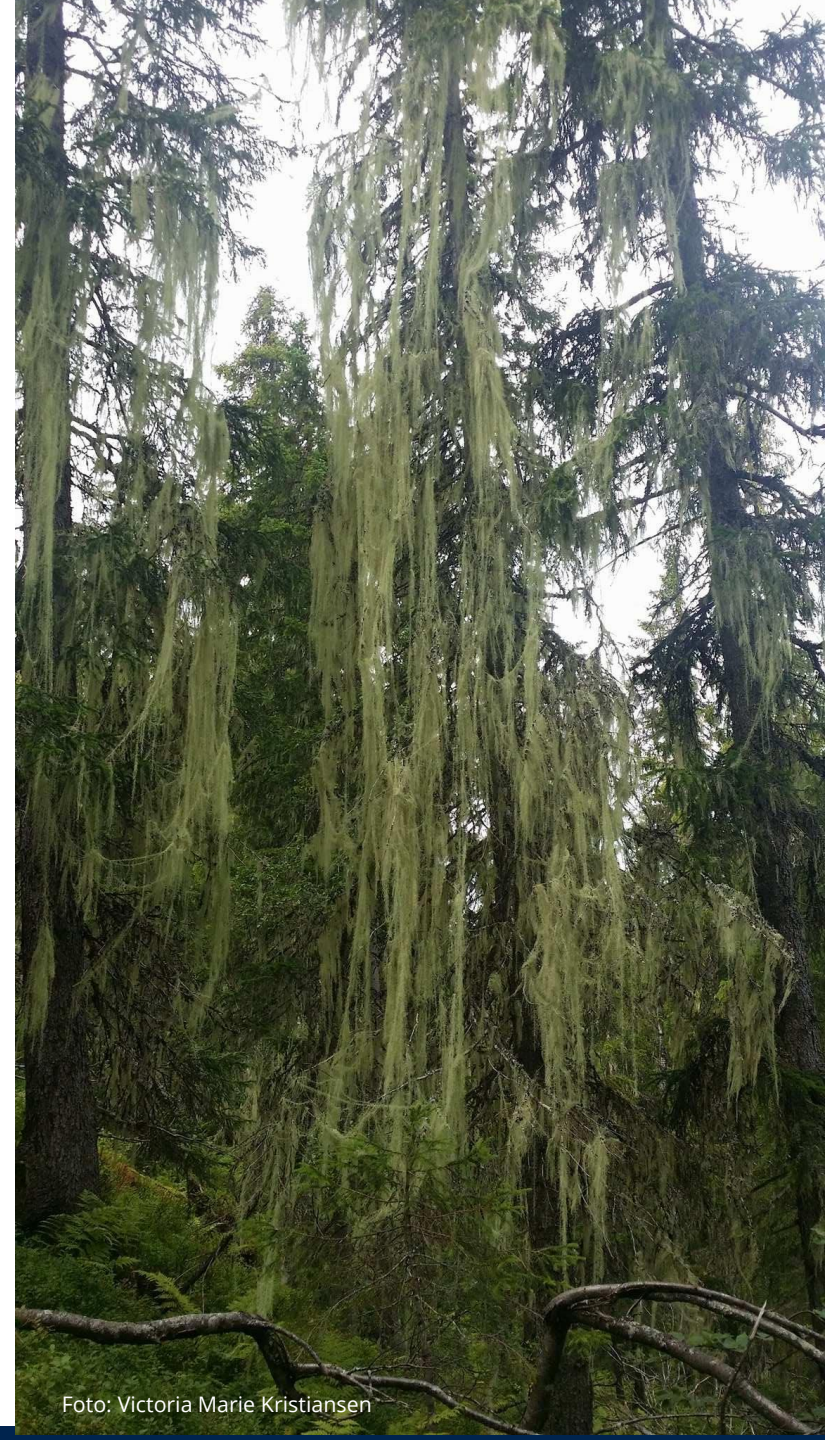

Figur hentet fra: Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter 2021. Nedlastet 03.05.22.

Eksempel: Huldrestry

EN

- Skogbruk den viktigste negative påvirkningsfaktoren for arten i dag.
- Vokser i hovedsak på gran i gammel, fuktig og glissen granskog, i nordvendte lier og åser eller i skogsbekkekløfter, gjerne der granskogen har en glennestruktur.
- Dårlig spredningsevne
- Lange avstander mellom egnet habitat
- Diskusjon om arten tåler forsiktig hogst
- **Vurdert av ekspertkomiteen for laver: Arten er vurdert til sterkt truet pga. reduksjon i populasjonsstørrelse.:**

NT

VU

Eksempel: Hønsehauk

- Årsaken til endring er tilgang på nyere data som viser en markert bestandsnedgang over større områder.
- Vurdert av ekspertkomiteen for fugler: *Kategorien kommer av liten populasjonsstørrelse og pågående nedgang.*
- Behov for ytterligere kunnskap om bestandsutviklingen i årene framover.

Status for arter i semi-naturlige naturtyper

- Naturtyper som er formet av langvarig, ekstensiv hevd, og som har gått sterkt tilbake siste 100 år pga. opphørt/endret hevd, oppdyrking, utbygging m.m.
- Artsmangfoldet i disse naturtypene er spesielt stort, og hele 29 % av de trua artene er knytta til semi-naturlig mark.
- Biller, sommerfugler, laver, karplanter og sopper utgjør de største artsgruppene av trua arter.

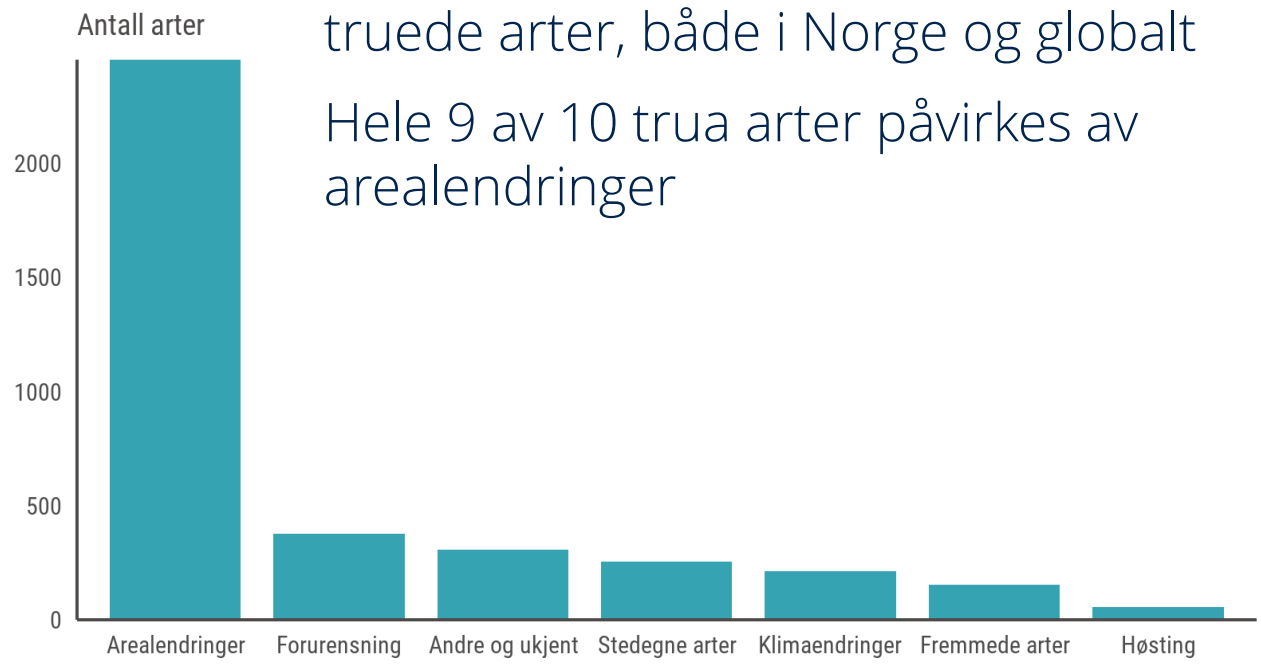

Påvirkningsfaktorer for trua arter

Arealendringer er den klart viktigste negative påvirkningsfaktoren for truede arter, både i Norge og globalt

Hele 9 av 10 trua arter påvirkes av arealendringer

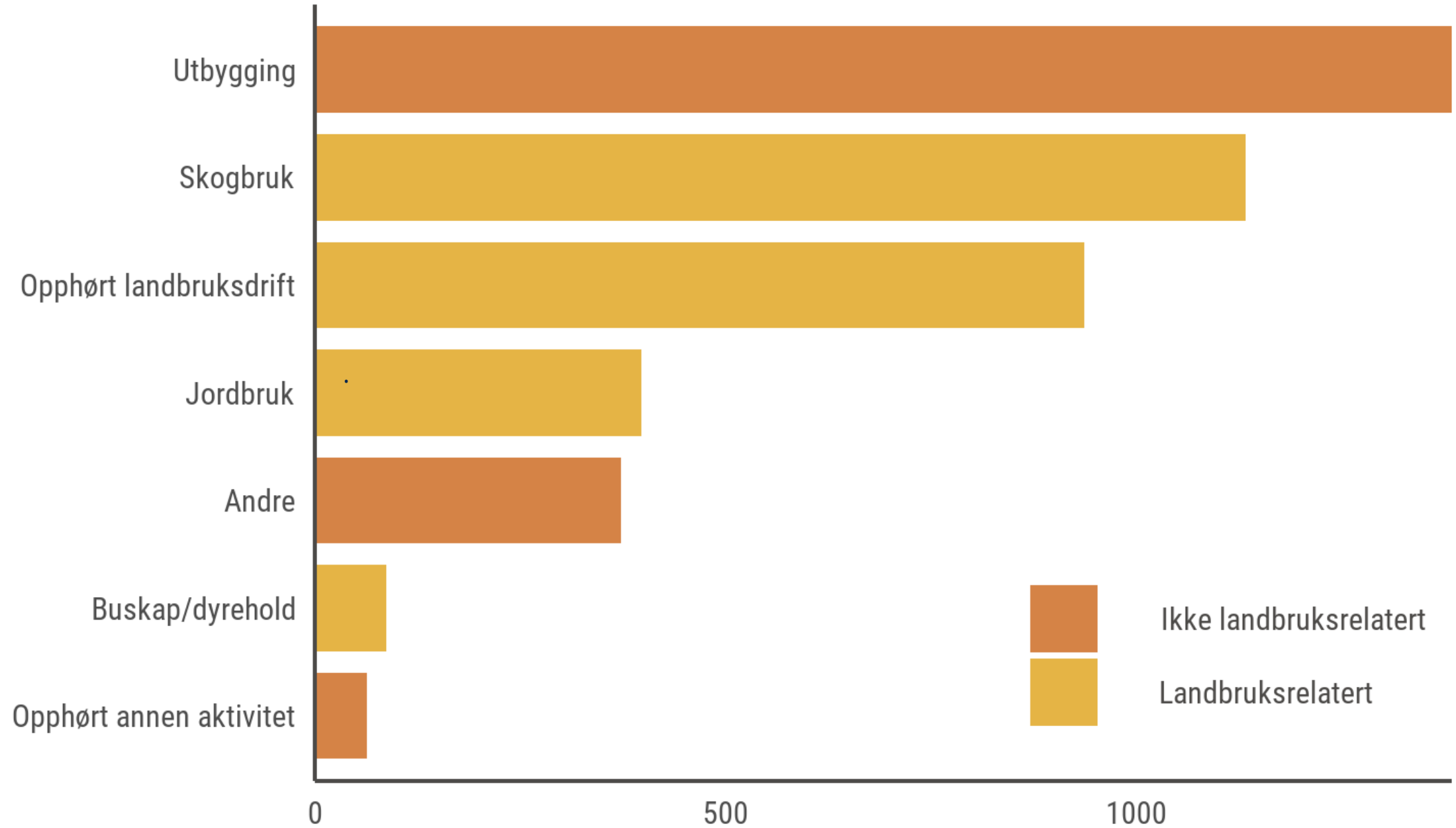

Figur hentet fra: Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter 2021. Nedlastet 03.05.22

Foto: Victoria Marie Kristiansen - blodflekkorallsopp

Påvirkningsfaktorer for trua arter

- Forurensning (f.eks. økt tilførsel av næringsstoffer) er en viktig påvirkningsfaktor både i land og på vann, har fått mindre betydning etter at omfanget av sur nedbør er redusert
- Klimaendringer påvirker flere truede arter enn noensinne
- Påvirkningen fra andre arter øker, både fremmede og stedegne arter (konkurransen, predasjon, hybridisering m.m.)
- Høsting påvirker flest fisker og fugler

Foto: Thor Østbye - fjellnøkleblom

Eksempel: Elvemusling

VU

- Lever hovedsakelig i rennende vann og finnes helst i næringsfattige lokaliteter med grus- og sandbunn som stabiliseres av små og store steiner, samt steinblokker.
- Filtrere 50 liter vann hvert døgn
- Har en livssyklus som gjør den svært sårbar
- Påvirkes negativt ved forsuring og ved høy tilførsel av næringsstoff
- Viktige trusler: Forurensning, vassdragsregulering, snauhogst og fjerning av kantsoner langs vassdrag, drenering av myrer m.fl.
- **Vurdert av ekspertkomiteen for bløtdyr:** *På tross av at noen bestander synes å ta seg sakte opp, forventes det fortsatt bestandsnedgang på grunn av diverse trusler mot artens leveområder. Forventes nedgang i artens forekomstareal og/eller redusert kvalitet på levestedene. Norge har et betydelig ansvar for å ta vare på elvemuslingen i Europa*

Hvor finner jeg rødlistevurderingene?

<https://artsdatabanken.no>

The screenshot shows the homepage of the Artsdatabanken (Species Data Bank) website. The header includes the logo 'ARTSDATABANKEN' and navigation links 'Om oss' and 'Meny'. The main heading is 'Kunnskapsbank for naturmangfold'. Below this is a search bar with the text 'Søk i arter og naturtyper' and a 'Søk' button. The main content area features five circular icons representing different functions: 'Kart' (Map), 'Natur i Norge' (Nature in Norway), 'Rødlista for naturtyper' (Red List for Nature Types), 'Rødlista for arter' (Red List for Species), and 'Fremmedartslista' (Invasive Species List). The 'Rødlista for arter' icon is highlighted with a red rounded rectangle. Below the icons, there is a section labeled 'AKTUELT'.

ARTSDATABANKEN

Om oss ▾ Meny ▾

Kunnskapsbank for naturmangfold

Søk i arter og naturtyper **Søk**

- Kart**
Se natur på kart
- Natur i Norge**
Verktøy for å beskrive natur
- Rødlista for naturtyper**
Naturtyper som har risiko for å gå tapt fra Norge
- Rødlista for arter**
Arter som har risiko for å dø ut i Norge
- Fremmedartslista**
Risikovurderinger av fremmede arter

AKTUELT

Rødlista for arter 2021 >

Resultater >

Artsgruppene >

Fordypning >

Rødlista - hva, hvem, hvorfor? >

Ekspertkomitéene >

Metode >

Kunnskapsgrunnlaget >

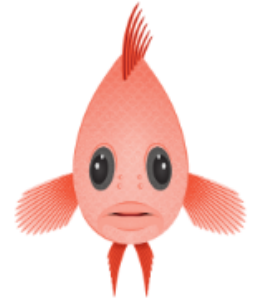
Lanseringskonferansen 2021 >

Tidligere rødlistener for arter >

Norsk rødliste for arter 2021

Publisert: 24. november 2021

Norsk rødliste for arter 2021 er en oversikt over arter som har risiko for å dø ut fra Norge. Rødlista er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fageksperter.

Solblom|

Søk

• solblom *Arnica montana*

art

karplanter

EN

Norge >

solblomslekta *Arnica*

slekt

Søk

navn ▾

Utdyping av ulike tema knyttet til rødlista – mange gode foredrag fra Lanseringskonferansen 2021

Spørsmål?

Takk for oppmerksomheten 😊

Statsforvalteren i Innlandet

Facebook Statsforvalteren i Innlandet
Nettside www.statsforvalteren.no/in